

Vec C-645/23

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

26. október 2023

Vnútroštátny súd:

Corte d'appello di Bologna

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

26. október 2023

Odvolaťka:

Hera Comm SpA

Odporkyňa:

Falconeri Srl

Predmet konania vo veci samej

Odvolanie podané na Corte d'appello di Bologna (Odvolací súd v Bologni, Taliansko) proti uzneseniu Tribunale di Bologna (Súd v Bologni, Taliansko) z 19.4.2021, ktorým uvedený súd vyhovel žalobe odporkyne o vrátenie sumy neoprávnene vyplatenej odvolateľke a uložil odvolateľke povinnosť vrátiť 43 492,69 eura spolu s úrokmi.

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Corte d'appello di Bologna (Odvolací súd v Bologni) návrhom na začatie prejudiciálneho konania podaným podľa článku 267 ZFEÚ žiada o výklad článku 1 ods. 2 smernice 2008/118/ES s cieľom určiť: - či ďalšia daň k spotrebnej dani z elektrickej energie možno považovať za „ďalšiu nepriamu daň“ v zmysle tohoto článku; -v prípade kladnej odpovede, či má tento článok priamy účinok a či možno upustiť od uplatnenia talianskej právnej úpravy v rámci vzťahu medzi jednotlivcami.

Prejudiciálne otázky

a. Spadá ďalšia daň k spotrebnej dani z elektrickej energie uplatnená členským štátom ako zlomok alebo násobok spotrebnej dane, ktorej tovar už podlieha, pod pojem „ďalšie nepriame dane“ uvedený v článku 1 ods. 2 smernice Rady 2008/118/ES zo 16. decembra 2008 o všeobecnom systéme spotrebných daní a o zrušení smernice 92/12/EHS alebo sa má chápať iba ako zvýšenie sadzby spotrebnej dane, takže členský štát môže slobodne rozhodnúť, že nestanoví túto daň na „osobitné účely“ vyžadované článkom 1 ods. 2 smernice 2008/118/ES?

b. Ak ďalšia daň k spotrebnej dani z elektrickej energie spadá pod pojem „ďalšie nepriame dane“, má sa článok 1 ods. 2 smernice Rady 2008/118/ES zo 16. decembra 2008 vykladať v tom zmysle, že spĺňa podmienky na to, aby sa ho jednotlivec mohol dovolávať pred vnútroštátnym súdom na účely:

- namietania voči predajcovi tovaru podliehajúceho ďalšej dani k spotrebnej dani, ktorému jednotlivec vrátil nepriamu daň, že výber daní členského štátu u predajcu je nezákonný, pretože je založený na vnútroštátnom ustanovení, ktoré je v rozpore s ustanovením smernice,
- následného domáhania sa vrátenia neoprávnene zaplatenej sumy od predávajúceho, ktorý mu túto sumu účtoval?

Uvedené predpisy práva Únie

Zásada prednosti (Vyhlásenia pripojené k záverečnému aktu medzivládnej konferencie, ktorá prijala Lisabonskú zmluvu podpísanú 13. decembra 2007, A. VYHLÁSENIA VZŤAHUJÚCE SA NA USTANOVENIA ZMLÚV – 17. Vyhlásenie o prednosti); zásady efektivity a rovnocennosti (článok 47 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie, článok 19 ods. 2 ZEÚ); zásada lojálnej spolupráce (článok 4 ods. 3 ZEÚ, článok 288 ZFEÚ, článok 1 ods. 2 a článok 9 ods. 2 smernice 2008/118/ES)

Uvedené vnútroštátne právo

Decreto-legge del 28 novembre 1988, n. 511 (Zákonný dekrét č. 511 z 28. novembra 1988)

Preambula: „Vzhľadom na mimoriadnu potrebu a naliehavosť zabezpečenia potrebných zdrojov pre regionálne a miestne finančné inštitúcie s cieľom zabezpečiť plnenie ich inštitucionálnych úloh...“

Článok 6 v znení platnom pred jeho zrušením:

„1. Zavádza sa ďalšia daň k spotrebnej dani z elektrickej energie uvedenej v článku 52 a nasledujúcich článkov... konsolidovaného znenia o spotrebných daniach, v tejto výške:

- a) 18,59 eura za tisíc kWh v prospech obcí za akékoľvek využívanie v obydľí...;
- b) 20,40 eura za tisíc kWh v prospech obcí za akékoľvek využívanie v druhom obydľí;
- c) 9,30 eur za tisíc kWh v prospech provincií za akékoľvek využívanie v priestoroch a miestach iných ako obydlie pre všetkých používateľov do maximálnej výšky 200,000 kWh spotreby mesačne.

2. Provincie môžu zvýšiť výšku uvedenú v odseku 1 písm. c) na 11,40 eur za tisíc kWh rozhodnutím, ktoré sa prijme v lehote na schválenie rozpočtu. ...

3. 2. Ďalšie dane podľa odseku 1 platia povinné subjekty uvedené v článku 53 konsolidovaného znenia o spotrebných daniach pri dodávke elektrickej energie konečným spotrebiteľom alebo za elektrickú energiu vyrobenú alebo kúpenú pre vlastnú potrebu v okamihu jej spotreby. Ďalšie dane sa vymerajú a vyberú rovnakým spôsobom ako spotrebná daň z elektrickej energie. ...“.

Decreto legislativo del 26 ottobre 1995, n. 504 (Legislatívny dekrét č. 504 z 26. októbra 1995, článok 52 ods. 1: „Elektrická energia... podlieha spotrebnej dani pri uplatnení sadzieb stanovených v prílohe I pri dodávke konečným

spotrebiteľom alebo v okamihu spotreby v prípade elektrickej energie vyrobenej pre vlastnú potrebu“.

Decreto-legge 27 gennaio 2022, n. 225 (zákonný dekrét č. 4 z 29. decembra 2010); článok 2 ods. 15a: „Kým ustanovenia finančnej povahy týkajúce sa cyklu nakladania s odpadmi nebudú úplne vykonané... pokrytie priamych a nepriamych nákladov súvisiacich s celým cyklom nakladania s odpadmi možno zabezpečiť v celej výške... týmto spôsobom:...; b) obce môžu rozhodnúť o osobitnom zvýšení ďalšej dane k spotrebnej dani z elektrickej energie stanovenej v článku 6 ods. 1 písm. a) a b) zákonného dekrétu č. 511 z 28. novembra 1988, pričom zvýšenie nepresiahne súčasnú výšku tejto ďalšej dane“.

Decreto legislativo del 26 ottobre 1995, n. 23 (Legislatívny dekrét č. 504 zo 14. marca 2011, článok 2 ods. 6: „Ďalšia daň k spotrebnej dani z elektrickej energie podľa článku 6 ods. 1 písm. a) a b) zákonného dekrétu č. 511 z 28. novembra 1988, zmeneného a doplneného zákonom č. 20 z 27. januára 1989, sa od 1. apríla 2012 prestáva uplatňovať v regiónoch s bežným štatútom...“.

Decreto-legge del 2 marzo 2012, n. 16, (Zákonný dekrét č. 16 z 2. marca 2012), článok 4, ods. 10: „Na účely koordinácie vnútroštátnych daňových ustanovení uplatňovaných na spotrebu elektrickej energie v súlade s ustanoveniami článku 1 ods. 2 smernice Rady 2008/118/ES zo 16. decembra 2008 o všeobecnom systéme spotrebných daní a o zrušení smernice 92/12/EHS, sa od 1. apríla 2012 zrušuje článok 6 zákonného dekrétu č. 511 z 28. novembra 1988, zmeneného a doplneného zákonom č. 20 z 27. januára 1989“

Decreto legislativo del 26 ottobre 1995, n. 504 (Legislatívny dekrét č. 504 z 26. októbra 1995)

Článok 2 ods. 1: „Pri tovare podliehajúcim spotrebnej dani vzniká daňová povinnosť v okamihu jeho výroby vrátane ťažby z podzemia, ak sa spotrebná daň uplatňuje alebo v okamihu jeho dovozu“.

Článok 53 ods. 1 písm. a: „Subjekty, povinné zaplatiť spotrebnú daň z elektrickej energie sú: a) subjekty, ktoré fakturujú elektrickú energiu konečným spotrebiteľom, ďalej len predajcovia“.

Článok 16 ods. 3 „Pohl'adávkou, ktoré platitelia spotrebnej dane uplatňujú voči nadobúdateľom tovaru, za ktorý platitelia zaplatili uvedenú daň, možno účtovať ako prenesené zaťaženie...“

Článok 14: „1. Spotrebná daň sa vráti, ak bola zaplatená neoprávnene, ...

2. ... O vrátenie je potrebné požiadať v prekluzívnej dvojročnej lehote odo dňa vykonania platby alebo odo dňa, keď sa nárok na vrátenie môže uplatniť. ...

4. Ak bola v závere súdneho konania subjektu povinnému zaplatiť spotrebnú daň uložená povinnosť vrátiť tretím osobám sumy, ktoré neoprávnene prijal ako

prenesenú spotrebnú daň, o vrátenie požiada uvedený povinný subjekt v prekluzívnej lehote 90 dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozsudku, ktorým sa ukladá povinnosť vrátiť sumy“.

Článok 2033 Občianskeho zákonníka: Ten, kto poskytol peňažné plnenie bez právneho dôvodu, má právo žiadať vydanie svojho peňažného plnenia...“.

Zhrnutie skutkového stavu a konania

- 1 Dňa 1. októbra 2009 uzavrela spoločnosť dodávajúca elektrickú energiu (ďalej len odvolateľka) zmluvu o pravidelnej dodávke elektrickej energie so zákazníckou spoločnosťou (ďalej len „odporčyňa“). Do 1. apríla 2012, keď bol zrušený článok 6 zákonného dekrétu č. 511/1988, spoločnosť zaoberajúca sa výrobou elektrickej energie zaplatila štátu ďalšiu daň k spotrebnej dani z tovaru predaného zákazníckej spoločnosti, ktorú požiadala o vrátenie zaplatenej sumy v rámci mechanizmu „prenesenia zaťaženia“ a získala ju.
- 2 Zákaznícka spoločnosť, ktorá sa domnievala, že predmetná ďalšia daň k spotrebnej dani je v rozpore s právom Európskej únie, sa obrátila na Tribunale di Bologna (Súd v Bologni) a domáhala sa, aby spoločnosti zaoberajúcej sa výrobou elektrickej energie bola uložená povinnosť vrátiť zaplatenú sumu. Uznesením z 19. apríla 2021 Tribunale di Bologna (Súd v Bologni) vyhovel žalobe, rozhodol, že článok 6 zákonného dekrétu č. 511/1988 je v rozpore s článkom 1 ods. 2 smernice 2008/118/ES, pričom neuplatnil vnútroštátnu právnu normu a určil, že spoločnosť zaoberajúca sa výrobou elektrickej energie je povinná vrátiť platby, ktoré boli vykonané v jej prospech od uplynutia lehoty na vykonanie smernice až do zrušenia dane.
- 3 Spoločnosť zaoberajúca sa výrobou elektrickej energie najskôr vykonala rozsudok a vrátila zákazníckej spoločnosti sumu, ktorá bola predmetom platieb. Následne podala odvolanie na Corte d'appello di Bologna (odvolací súd v Bologni) a žiadala o zmenu uvedeného uznesenia a vrátenie zaplatenej sumy.

Hlavné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 4 Odvolateľka spochybňuje uznesenie Tribunale di Bologna (Súd v Bologni) v rozsahu, v akom uvedený súd rozhodol, že: – ďalšia daň a spotrebná daň sú rozdielne dane, – právne zásady stanovené Súdny dvorom Európskej únie v prejudiciálnom konaní sú účinné *erga omnes* bez ohľadu na priamy účinok smernice. Podľa odvolateľky ďalšia daň a spotrebná daň nie sú rozdielnymi daňami: ďalšia daň predstavuje len zvýšenie sadzby spotrebnej dane. Nepredstavuje teda „ďalšiu nepriamu daň“ na účely článku 1 ods. 2 uvedenej smernice.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu

- 5 Vnútroštátny súd zdôrazňuje, že uznesenie Tribunale di Bologna (Súd v Bologni) nadväzuje na ustálenú judikatúru Corte di Cassazione (Kasačný súd, Taliansko), podľa ktorej je právna úprava o vrátení ďalšej dane zlučiteľná s právom Európskej únie, keďže v prípade neexistencie spoločných pravidiel o vrátení daní sú to členské štáty, ktoré vrátenie upravujú v súlade so zásadami ekvivalencie a efektivity (pozri v tomto zmysle rozsudky Súdneho dvora Európskej únie z 15. marca 2007, *Reemtsma Cigarettenfabriken*, C-35/05, EU:C:2007:167, bod 37; zo 7. novembra 2018, *K, B, C-380/17*, EU:C:2018:877, body 56 a 58; zo 14. februára 2019, *Nestrade*, C-562/17, EU:C:2019:115, body 40 a 41). Používateľ teda môže žiadať vrátenie ďalšej dane od prevodcu a len v prípade, že vrátenie ďalšej dane prevodcom nie je možné alebo je príliš zložité, ako je to v prípade jeho úpadku, sa môže obrátiť na štát (pozri v tomto zmysle rozsudky Súdneho dvora z 27. apríla 2017, *Farkas*, C-564/15, EU:C:2017:302, bod 57, a z 31. mája 2018, *Kollroß*, C-660 až C-661/16, EU:C:2018:372, bod 66).
- 6 Podľa tohto smeru judikatúry sú ďalšia daň a spotrebná daň dve rôzne dane. Je však vylúčené, aby ďalšia daň mala osobitné účely vyžadované článkom 1 ods. 2 smernice 2008/118/ES: jej jediným cieľom je totiž „zabezpečiť potrebné zdroje pre regionálne a miestne finančné inštitúcie na účely zabezpečenia plnenia ich inštitucionálnych úloh“ (preambula zákonného dekrétu č. 511/1988), kým podľa Tribunale di Bologna (Súd v Bologni) jej ďalší hypotetický účel podporovať službu zneškodňovania odpadu je v zákone označený iba ako možný a neexistuje žiadny dôkaz, že bol v tomto prípade dosiahnutý. V tejto súvislosti vnútroštátny súd pripomína, že doterajší výklad pojmu „osobitné účely“, ktorý podal Súdny dvor a na ktorý nadviazal Tribunale di Bologna (Súd v Bologni), bráni tomu, aby účel predmetnej ďalšej dane patril do tohto pojmu.
- 7 Menšinová judikatúra vo veci samej naopak tvrdí, že ďalšia daň nepredstavuje ďalšiu nepriamu daň na účely článku 1 ods. 2 uvedenej smernice, ale len zvýšenie spotrebnej dane z elektriny.
- 8 V súvislosti s otázkou, či možno ďalšiu daň považovať za ďalšiu daň z elektrickej energie, vnútroštátny súd uvádza, že spotrebná daň a ďalšia daň majú čiastočne prekrývajúcu štruktúru a právnu úpravu; ďalšia daň najmä predstavuje zvýšenie sadzby spotrebnej dane a má totožný spôsob vymerania, stanovenia a výberu. Podľa vnútroštátneho súdu však pretrváva pochybnosť o tom, či sa má predmetná ďalšia daň považovať za daň odlišnú od spotrebnej dane. Neistotu v tomto smere potvrdzuje aj obdobný návrh na začatie prejudiciálneho konania podaný nemeckým súdom s čiastočne podobným predmetom, ktorý sa týkal ďalšej dani k zahrievanému tabaku (vec C-336/22). Podľa vnútroštátneho súdu doslovný, globálny a teleologický výklad článku 1 ods. 2 citovanej smernice bráni kvalifikácii spotrebnej dane z elektrickej energie a jej ďalšej dane ako jedinej nepriamej dane, keďže obe obsahujú povinnosti samostatného plnenia.

- 9 Pokiaľ ide o účinky článku 1 ods. 2 uvedenej smernice, vnútroštátny súd uvádza, že časť judikatúry, najmä judikatúra Corte di Cassazione (Kasačný súd) podporuje povinnosť neuplatniť článok 6 ods. 1 a 2 zákonného dekrétu č. 511/1988 bez ohľadu na to, či má článok 1 ods. 2 uvedenej smernice priamy, horizontálny alebo vertikálny účinok, pričom sa opiera o zásadu bezprostrednej uplatniteľnosti výkladu práva Únie podaného Súdny dvorom. Vnútroštátny súd však poznamenáva, že v sporoch, v ktorých rozhodoval Corte di Cassazione (Kasačný súd), bola adresátom žiadosti o vrátenie vždy verejná správa, kým v prejednávanej veci odvolateľka nie je verejným podnikom a vzťah, ktorý je predmetom sporu, hoci závisí od vertikálneho vzťahu, má horizontálnu povahu. Vnútroštátny súd tiež poznamenáva, že Corte di Cassazione (Kasačný súd) rozhodol, že používateľ môže v súlade so zásadou efektivity podať žalobu o vydanie plnenia poskytnutého bez právneho dôvodu proti predajcovi, prípadne žalobu o náhradu škody spôsobenej nesprávnou implementáciou smernice Únie proti štátu.
- 10 Protikladná judikatúra v niektorých prípadoch pripúšťa, že článok 1 ods. 2 uvedenej smernice môže mať negatívne účinky voči tretím osobám alebo uvádza, že neúčinnosť smerníc s priamym účinkom v horizontálnych vzťahoch bráni zákazníkovi, aby sa dovolával smernice voči dodávateľovi, takže v tomto prípade sa možno dovolávať len ochrany prostredníctvom náhrady škody (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora z 19. novembra 1991, Francovich, C-6/90 a C-9/90, EU:C:1991:428).
- 11 Vnútroštátny súd pripomína, že Súdny dvor opakovane vyslovil zásadu, podľa ktorej smernice tým, že zavádzajú povinnosti len pre členský štát, môžu vytvoriť výhody pre jednotlivca voči štátu, ale nemôžu mu priznať práva v rámci vzťahov medzi jednotlivcami. Podľa jeho názoru však obmedzenia zákazu „horizontálnosti“ smerníc neboli výslovne objasnené.
- 12 Od vydania rozsudku Link Logistic (rozsudok z 24. júna 2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, body 61 a 62) sa zdá, že Súdny dvor, ktorý rozhodoval o rámcovom rozhodnutí avšak zároveň rozšíril svoje úvahy na smernice, stotožňuje priamy účinok a neuplatňovanie. Rozsudok z 18. januára 2022, Thelen Technopark Berlin GmbH, C-261/20, (EU:C:2022:33, bod 33) uznáva možnosť súdu neuplatniť vnútroštátnu právnu normu, ktorá je v rozpore s ustanovením práva Európskej Únie, ktoré nemá priamy účinok.
- 13 Podľa vnútroštátneho súdu z judikatúry Súdneho dvora vyplýva rozlišovanie podľa toho, či je smernica určená na úpravu vzťahov medzi jednotlivcami alebo úpravu vertikálnych vzťahov medzi jednotlivcami a štátmi, ktoré zahŕňajú len okrajovo alebo nepriamo vzťahy medzi jednotlivcami: v prvom prípade sa smernice nemožno dovolávať voči jednotlivcovi, aby sa zmenili jeho práva a povinnosti pri použití iba kritéria zákonnosti vnútroštátnych noriem; naopak v druhom prípade môže viesť k „samotným negatívnym dôsledkom na práva tretej osoby“ (pozri rozsudky zo 7. januára 2004, Delena Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, bod 57; zo 7. júla 2008, Arcor AG & Co. KG, C-152/07 až C-154/07, EU:C:2008:426, bod 36) alebo sa dokonca uplatňovať v horizontálnych

vzťahoch (pozri rozsudok z 26. septembra 2000, Unilever, C-443/98, EU:C:2000:496, bod 51).

- 14 Podľa vnútroštátneho súdu by sa uznaním uplatniteľnosti článku 1 ods. 2 uvedenej smernice v horizontálnom vzťahu závislom od vertikálneho vzťahu vykonali zásady ekvivalencie a efektivity, čím by sa zabránilo neodôvodnenej diskriminácii jednotlivca, ktorý by musel dúfať v neschopnosť zmluvnej strany plniť, aby mohol od štátu požadovať vrátenie neoprávnene vyplatenej sumy. Ak by totiž podnik bol schopný túto sumu vrátiť, používateľ by nemohol voči svojej zmluvnej strane namietat' nezákonnosť zdanenia, ktorého ekonomické bremeno znášal. Preto by bola možná len ochrana prostredníctvom náhrady škody, čo vedie k sťaženiu dôkazného bremena, ktoré nesie jednotlivec (pozri rozsudok Súdneho dvora z 30. septembra 2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, body 51 až 56).
- 15 Nakoniec vnútroštátny súd poznamenáva, že predmet tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania sa len čiastočne zhoduje s predmetom návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Tribunale di Como (Súd v Como, Taliansko), ktorého konanie v súčasnosti prebieha (vec C-316/22).